

Dnr :KS2016/317-1

Kommunstyrelseförvaltningen

Anders Simonsson | Upphandlingsansvarig

033-430 55 23 | anders.simonsson@bollebygd.se

Fairtrade City - utredningsuppdrag

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att utredningsuppdraget ska anses som slutfört.

Ärendet

Kommunfullmäktige lämnade 2015-06-17 § 103 följande utredningsuppdrag i budgeten:

”Utreda förutsättningarna för hur kommunen skulle kunna bli en Fairtrade-kommun”.

Upphandlingsansvarig har tillsammans med verksamhetsansvarig för måltid och lokalvård utrett förutsättningarna genom kontakt med kommuner och Fairtrade Sverige.

Frågan har varit aktuell i kommunen tidigare då Barbro Ridell (V) och Tomas Ridell (V) 2010-04-26 lämnat in en motion med förslaget att Bollebygds kommun ska ansöka om Fairtrade City-diplomering. Kommunfullmäktige besvarade motionen 2011-12-15 § 193 och gav kommunstyrelsen i uppdrag att: ”Undersöka intresset hos kommunens företag och organisationer till att ingå i en styrgrupp som ska arbeta för att Bollebygds kommun ska kunna ansöka om, samt behålla, en Fairtrade City-diplomering”.

Kommunstyrelseförvaltningen skickade på uppdrag av kommunstyrelsens arbetsutskott

2012-10-17 § 133 ut en förfrågan till 400 företag och organisationer om intresse att

delta i en styrgrupp för Fairtrade City. Endast en intresseanmälan inkom, vilket resulterade i att kommunfullmäktige

2013-03-21 § 39 avbröt arbetet med att jobba för att bli en Fairtrade City.

Förvaltningen har under november månad 2016 gått ut med en ny intresseanmälan till arbetsgivarorganisationerna för att undersöka intresset om att delta i en styrgrupp. Ett riktat utskick har även skett till matbutikerna i Bollebygds centralort och Svenska kyrkan. Totalt har tre intresseanmälningar inkommit.

Vad är Fairtrade?

Fairtrade är en oberoende certifiering med uttalat mål att motverka fattigdom och stärka människors inflytande och handlingskraft – med syfte att skapa förändring och utveckling.

Fairtrade handlar om att öppna upp för en internationell handel som baseras på respekt för mänskliga rättigheter och omtanke om miljön – en hållbar handel som framförallt syftar till att gynna första ledet av handelskedjan, där villkoren oftast är som sämst.

Genom Fairtrade får odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom bättre kunskap om sina rättigheter, större försörjningsmöjligheter och en stärkt position på världsmarknaden. Det ger handlingskraft för förändring – och en möjlig väg ut ur fattigdomen.

Vanliga fairtradeprodukter är kaffe och té. Andra produkter är till exempel, bananer, ris, juice, nötter, snittblommor, bomull och vin.

Fairtrade City

Fairtrade City är en diplomering till kommuner som engagerar sig för rättvis handel och etisk konsumtion. Diplomeringsen fungerar som en språngbräda och ett första steg mot en etisk upphandling inom kommunen. En förutsättning för att kunna bli diplomerad kommun och för att ett aktivt arbete ska kunna bedrivas är att det finns ett stort intresse hos såväl politiker som tjänstemän, men framförallt bland näringsliv och andra organisationer inom kommunens geografiska gränser. Ett bra samarbete med dessa är avgörande.

Idag finns ca 80 diplomerade kommuner. Bland annat är Alingsås, Borås och Härryda diplomerade. Marks kommun var tidigare diplomerade, men årets ansökan gick inte igenom.

För att en kommun ska bli en Fairtrade City ska ett antal specifika kriterier vara uppfyllda vid ansökningstillfället:

Kommunens ansvar

Kommunen ska ha en mätbar och tydlig målsättning samt kunna erbjuda och öka konsumtionen inom kommunens avtal, utifrån principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner. Kommunhusets offentliga konsumtion av rättvist handlade produkter ska redovisas och minst en tjänsteman samt en till tre politisk tillsatta representanter ska utses. Av dessa ska en vara styrgruppens kontaktperson mot Fairtrade Sverige.

Styrgrupp för Fairtrade City

Arbetet med att vara en Fairtrade City leds av en lokal styrgrupp som bör spegla samhällets mångfald med representanter från frivilligorganisationer, föreningar, näringsliv, tjänstemän och politiker. En person ska utses till styrgruppens ordförande, en till kontaktperson för lokalt ambassadörsnätverk och en till styrgruppens kontaktperson gentemot Fairtrade Sverige. Styrgruppen arbetar för att kommunen

ska behålla Fairtrade City-status och för att kontrollera att kriterierna efterlevs. Gruppen rapporterar årligen till Fairtrade Sverige.

Utbud av Fairtrade-märkta produkter

En kartläggning av näringsidkare som säljer Fairtrade-märkta produkter ska genomföras för ökad konsumtion och lokal samverkan. Ett utbud av Fairtrade-märkta produkter ska finnas tillgängligt för konsumenter i livsmedelsaffärer, på caféer, restauranger och hotell .

Fairtrade på jobbet

Ett visst antal lokala arbetsplatser, organisationer, fackförbund och kyrkor ska servera Fairtrade-märkta produkter, t.ex. kaffe eller te och visa detta genom informationsmaterial eller på arbetsplatsens hemsida. Arbetsplatser som fikar med Fairtrade-märkt kaffe, té och socker ska registrera sig på Fairtrades hemsidan. Styrgruppen ska i ansökan redovisa hur man ska arbeta för att engagera fler arbetsplatser.

Ett lokalt informationsarbete

Styrgruppen ansvarar för att samordna och arrangera minst fyra informationsinsatser om rättvis handel och Fairtrade varje år. Informationsträffarna ska redovisas och dokumenteras. Av dessa fyra informationsträffar ska minst en vara öppen för kommunens medborgare.

Styrgruppen ska också redogöra för hur de planerar att kommunicera ut att kommunen är diplomerad.

Krav om kontinuerlig förbättring

När en kommun blivit diplomerad ska styrgruppen i en årlig rapport visa på åtgärder som gjorts för att öka kunskapen om Fairtrade i kommunen samt visa att

konsumtionen av Fairtrade-märkta produkter har ökat. Diplomeringsen Fairtrade City önskar motivera till ständig vidareutveckling för etisk konsumtion, därför krävs en kontinuerlig förbättring av information och utbud av etiskt producerade produkter.

Fairtrade i nuvarande inköpsavtal

Bollebygds kommun gör sina upphandlingar via Borås Stad som idag är en Fairtrade City. I Bollebygds kommuns nuvarande inköpsavtal finns möjlighet att köpa Fairtrade-märkta produkter, däribland t.ex. kaffe/te till kommunhuset. Därmed är ett av kriterierna för diplomering uppfyllt.

Kommunen köper redan in Fairtrade-produkter som kaffe, te och bananer. Vid en diplomering kommer inköpet av andra Fairtrade-produkter som t.ex. kakao och socker att öka.

Upphandlings- och inköspolicy

Om kommunen ska bli Fairtrade-diplomerad krävs att nuvarande upphandlings- och inköspolicy revideras. Kommunen ska ställa krav på att produkter man upphandlar har producerats i enlighet med principer för rättvis handel samt ILO:s grundläggande konventioner.

Upplägg av organisation

Kommunen har varit i kontakt med Borås Stad, men även ett flertal kommuner i Bollebygds storlek för att få en bild av hur kommunens organisation kring Fairtrade kan se ut.

Själva styrgruppen, som är en viktig grundpelare i arbetet ska bestå av representanter från olika delar av samhället. Rekommendationen är att gruppen består av 7-12 personer. Det är vanligt att svenska kyrkan, livsmedelsbutiker och föreningar finns representerade. Från kommunens sida ska minst en politiker finnas

med. Det är vanligt att kommunstyrelsens ordförande ingår i gruppen och även som ordförande. De flesta andra kommuner har dessutom ett flertal tjänstemän som vanligtvis arbetar med miljö, näringsliv, upphandling och livsmedel representerade i gruppen.

Styrgruppen bör träffas ca 2-4 gånger om året där man planerar aktiviteter och hur arbetet ska se ut. Exempel på aktiviteter kan vara föreläsningar, skyltning i butiker, torgaktiviteter, provsmakningar, debattartiklar, brev med mera. Styrgruppen har ett stort ansvar och ansvarar för att arbetet förbättras och att rapportering sker till Fairtrade Sverige.

Hur mycket tid den samordnande tjänstemannen varierar väldigt mycket från kommun till kommun. Kommunerna i Bollebygds storlek har normalt en utsedd person som arbetar med frågorna. Ansvaret är en del av tjänsten, men inte specificerat i procent. Större kommuner har normalt en samordnare som arbetar med Fairtrade på ca 25-50 %. Förvaltningen gör bedömningen att ett stort arbete kommer att behöva läggas ner för att bli diplomerad och för att komma igång. En tjänst motsvarande 25 % bör avsättas för detta. När diplomeringen är klar och det handlar om att upprätthålla och utvecklas bedöms genomsnittiden till ca 10 % av en heltidstjänst.

Beslutsunderlag

Fairtrade City – utredningsuppdrag, tjänsteskrivelse

Ekonomiska förutsättningar

Personalkostnaden för samordnaren bedöms uppgå till ca 50 000 kr per år när kommunen väl är Fairtrade-diplomerad. För första året bör kommunen räkna med mer än det dubbla i och med arbetet som behöver läggas ner för att bli diplomerad.

Informationskostnader och aktiviteter bedöms uppgå till någonstans mellan

10-20 000 per år beroende på ambitionsnivå. Kostnaden varierar beroende på vad företag och organisationer själva kan tänkas lägga eller sponsra med.

Vid diplomeringskommissioner kommer inköpet av Fairtrade-produkter att öka. Detta medför kostnader som grovt beräknas till ca 10 000 kr per år.

Med start februari 2017 kommer Fairtrade Sverige att börja ta ut en årsavgift för diplomerade kommuner och regioner. För kommuner med färre än 10 000 invånare debiteras 5000 kronor per år. När Bollebygds kommun passerar 10 000 invånare är kostnaden 10 000 kronor per år.

Skickas till

Upphandlingsansvarig

Verksamhetschef måltid och lokalvård

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Anders Einarsson

Förvaltningschef

Anders Simonsson

Upphandlingsansvarig